dr hab. Małgorzata Baran, prof. CC
Collegium Civitas w Warszawie
Katedra Zarządzania

Warszawa, dnia 4 sierpnia 2022 r.

RECENZJA

dorobku dr inż. Józefa Obera w postępowaniu habilitacyjnym prowadzonym przez komisję habilitacyjną pod przewodnictwem prof. Jana Wiktora, przed Radą Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Śląskiej

I. Podstawy formalne recenzji

Podstawę formalną recenzji stanowią:
- Pismo dr hab. inż. Lilli Knop, Przewodniczącej Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Śląskiej z dn. 30.05.2022 r. (wraz z dokumentacją przekazaną przez Habilitanta), informujące o powołaniu mnie w skład komisji habilitacyjnej i powierzeniu mi funkcji recenzenta w postępowaniu w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości;
- Uchwała nr 16/2022 Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Śląskiej z dnia 25 maja 2022 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr inż. Józefa Obera;
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478,619).

Recenzja została sporządzona na podstawie dokumentacji Habilitanta, która obejmowała:
- wniosek o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego z 9 lutego 2022 r.,
- osiągnięcie, o którym mowa w art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478,619),
- dane wnioskodawcy (zał.1),
- kopię dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora (zał.2),

- autoreferat (zał.3),
- wykaz osiągnięć naukowych (zał.4),
- potwierdzenie odbytych staży naukowych i Erasmus (zał.5),
- potwierdzenia wygłoszonych referatów (zał.6),
- potwierdzenia informacji naukometrycznych (zał.7),
- potwierdzenia otrzymanych nagród i wyróżnień (zał.8),
- cyfrową wersję monografii (zał.9),
- oświadczenia współautorów publikacji,
- kopie wybranych publikacji pozostałej działalności naukowej.

Autoreferat i inne dokumenty zostały przygotowane zgodnie z wymogami. Dokumenty dostarczono również w wersji elektronicznej (pendrive).

II. Podstawowe informacje o Habilitancie

Dr Józef Ober to absolwent Politechniki Śląskiej, Wydziału Organizacji i Zarządzania (dyplom magistra inżyniera uzyskany w 2000 roku na kierunku Zarządzanie i Marketing). Doktorat obronił w 2005 roku na podstawie rozprawy „Społeczne i dynamiczne aspekty zarządzania informacjami w przedsiębiorstwie uczącym się". Promotorem był dr hab. Jacek Rąb, prof. PŚ, recenzentami: prof. Jan Stachowicz, prof. Arkadiusz Potocki. Dyplom doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauki o zarządzaniu został nadany uchwałą Rady Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej.

Od 2000 roku związany jest Wydziałem Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej:

- w okresie: październik 2000 – wrzesień 2005 – jako doktorant w Katedrze Stosowanych Nauk Społecznych,
- w okresie: październik 2005 – obecnie – pracując na stanowisku adiunkta w Katedrze Stosowanych Nauk Społecznych.

III. Wymogi prawne wobec osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 478, 619), stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

1) posiada stopień doktora;
2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust.2 pkt 2 lit. a, lub
b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust.2 pkt 2 lit. b, lub
c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Dr Ober we wniosku z 9 lutego 2022 r. jako główne osiągnięcie naukowe wskazał monografię pt. „Adaptacja innowacji w świetle zachowań organizacyjnych – wybrane aspekty".

Habilitant nie ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Habilitant przedstawił dokumentację potwierdzającą uzyskanie stopnia doktora, posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni. Szczegółową ocenę dorobku Habilitanta przedstawiam poniżej.

IV. Ocena dorobku Habilitanta

Warunek 1 – posiada stopień doktora

Dr Józef Ober posiada stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauki o zarządzaniu nadany uchwałą Rady Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej z dnia 29 czerwca 2005 r.

Dr Ober spełnia warunek 1.

Warunek 2 – posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny

Monografia wskazana przez dr Obera jako główne osiągnięcie naukowe pn. „Adaptacja innowacji w świetle zachowań organizacyjnych – wybrane aspekty" (Gliwice, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, 2022, s. 1-421) wnosi w mojej opinii znaczny wkład w rozwój nauk o zarządzaniu i jakości.

Dobór tematu pracy oceniam jako trafny, skupiony wokół procesowego podejścia do zagadnienia wprowadzania innowacji w organizacji i wystarczająco uzasadniony. Recenzowana monografia odnosi się do zagadnień adaptacji innowacji z uwzględnieniem wybranych zachowań organizacyjnych i mieści się w głównym nurcie dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Celem głównym prezentowanych badań jest opracowanie modelu adaptacji poszczególnych typów innowacji z uwzględnieniem wybranych zachowań organizacyjnych w branży IT w Polsce.
Wyodrębniony został również cel badawczy, który polegał na identyfikacji i ocenie oddziaływania wybranych zachowań organizacyjnych (komunikacja wewnętrzna, zewnętrzna i kultura organizacyjna) na adaptację innowacji na różnych etapach procesu innowacyjnego w branży IT w Polsce. Cel utylitarny pracy polegał na wskazaniu czynników wybranych zachowań organizacyjnych oddziałujących w największym stopniu na adaptację innowacji na poszczególnych etapach procesu innowacyjnego w zależności od typu wprowadzanej innowacji w branży IT w Polsce. Cele zostały postawione poprawnie.

Wobec tak zdefiniowanych celów określony został przedmiot badań, którym były wybrane zachowania organizacyjne, tj.: komunikacja wewnętrzna, komunikacja zewnętrzna oraz kultura organizacyjna pracowników branży IT w Polsce pod względem ich potencjalnego oddziaływania na różne etapy procesu innowacyjnego. Pewien niedosyt wynika z braku wyczerpującej informacji i uzasadnienia wyboru

konkretnych zachowań organizacyjnych, jako przedmiotu badań. Dotyczy to również czynników wyodrębnionych do analizy w ramach każdego z obszarów zachowań organizacyjnych. Zabrakło moim zdaniem opisu procesu doboru czynników (w tym informacji o przeprowadzonych wywiadach i prezentacji wyników tych badań), jak również uzasadnienia wyboru tych czynników na podstawie przeglądu literatury.

Hipoteza główna została sformułowana w następujący sposób (H0): Wybrane zachowania organizacyjne (komunikacja wewnętrzna, zewnętrzna i kultura organizacyjna) w firmie oddziałują odmiennie na adaptację innowacji na różnych etapach jej wprowadzania w branży IT. Uzupełniają ją trzy hipotezy pomocnicze: (H1) Czynniki związane z komunikacją wewnętrzną oddziałują na adaptację innowacji w całym procesie jej wprowadzania; (H2) Czynniki związane z komunikacją zewnętrzną oddziałują na adaptację innowacji na pierwszych dwóch etapach jej wprowadzania; (H3) Czynniki związane z kulturą organizacyjną oddziałują na adaptację innowacji na pierwszym etapie jej wprowadzania. Postawione hipotezy są powiązane z celami pracy i pozwalają znaleźć odpowiedź na pytania badawcze zarysowane we wstępie opracowania.

Podstawą dla realizacji celów w warstwie teoretycznej był przegląd literatury, który nie miał charakteru systematycznego. Analiza literatury naukowej wykonana została zgodnie z procedurą tradycyjnego przeglądu literatury. W pracy skorzystano z 612 pozycji naukowych, w tym 401 anglojęzycznych.
W sferze empirycznej monografia osadzona jest w nurcie badań mieszanych. Zastosowana została strategia triangulacji, w której gromadzenie danych ilościowych i jakościowych odbywało się równolegle, co niewątpliwie wymagało od Autora dużego nakładu pracy oraz doświadczenia i umiejętności zbadania zjawiska dwiema osobnymi metodami. W podejściu ilościowym Habilitant wykorzystał metodę sondażu diagnostycznego i technikę ankiety, w podejściu jakościowym zaś metodę osobistych doświadczeń innych ludzi, technikę wywiadu oraz metodę obserwacji.

W cześci pracy dotyczącej metodyki badań własnych zabrakło informacji o kryteriach doboru próby badawczej. Autor wspomina o przeprowadzeniu wywiadów osobistych z celowo wybraną grupą 32 osób, jednak nie charakteryzuje strategii doboru próby. Podobne wątpliwości powstały w przypadku opisu badań pilotazowych. Nie wiadomo, jakie były kryteria celowego doboru próby 126 osób. Niedostatecznie opisane zostało również, w jaki sposób wyniki badania były analizowane i jakie dokładnie modyfikacje zostały wprowadzone we właściwym narzędziu badawczym.

Monografia ma standardowy układ. W części teoretycznej pracy Autor przedstawił ewolucję terminu innowacja, scharakteryzował teoretyczne podejścia do klasyfikacji innowacji i zaproponował autorski

podział ze względu na jej adaptację przez człowieka. Przedstawione zostały poszczególne etapy procesu wprowadzania innowacji. Część empiryczna monografii poświęcona jest identyfikacji i ocenie powiązania między typem wprowadzanej innowacji w firmie a wybranymi zachowaniami organizacyjnymi (komunikacja wewnętrzna, zewnętrzna, kultura organizacyjna) na różnych etapach procesu innowacyjnego w branży IT. Dokonana została ocena kształtu oddziaływania czynników związanych z komunikacją wewnętrzną, zewnętrzną i kulturą organizacyjną firmy na adaptację innowacji. Badania podsumowane zostały prezentacją autorskiego modelu adaptacji poszczególnych typów innowacji z uwzględnieniem wybranych zachowań organizacyjnych w branży IT. Budowa modelu służyła zidentyfikowaniu zachowań organizacyjnych mających istotne znaczenie na poszczególnych etapach wprowadzania innowacji. Strukturę i układ monografii oraz prezentację wyników badań oceniam pozytywnie, Autor w sposób systematyczny i konsekwentny dąży do realizacji postawionych celów. Zagadnienia przedstawione w rozdziałach teoretycznych, metodycznym i empirycznych stanowią spójną całość.

Mając na uwadze wartość poznawczą i merytoryczną przedstawionej monografii, można wskazać kilka uwag o charakterze wskazówek czy też zaleceń w zakresie zrealizowanego postępowania badawczego:
- warto doprecyzować proces doboru obszarów zachowań organizacyjnych oraz ich czynników w branży IT wykorzystanych w procesie badawczym oraz uwzględnić w ich uzasadnieniu wyniki przeglądu literatury,
- warto uszczegółowić opisy doboru próby badawczej na poszczególnych etapach procesu badawczego,
- przyjętą przez Autora metodykę tradycyjnego przeglądu literatury można byłoby zastąpić systematycznym przeglądem literatury, aby zebrane informacje okazały się istotne dla Autora nie tylko z punktu widzenia wiedzy pomocniczej (jak to zostało stwierdzone na str. 129 monografii),
- szerszego uzupełnienia wymaga dyskusja wyników, która krytycznie konfrontowałaby uzyskane wyniki badań z literaturą przedmiotu,
- na wartość poznawczą pracy wpłynęłyby pozytywnie również studia przypadków pokazujące egzemplifikację badanych zjawisk.

Wartość naukową pracy oceniam pozytywnie, a wskazane niedoskonałości nie umniejszają pozytywnej oceny monografii. Za znaczny wkład uważam zarówno ujęcie problematyki uwarunkowań procesu innowacji uwzględniające oddziaływanie czynników na poszczególne etapy procesu wprowadzania innowacji w organizacji, jak i opracowanie autorskiego modelu adaptacji czterech typów innowacji z uwzględnieniem wybranych zachowań organizacyjnych w branży.

Podsumowując, przedstawione przez dr Józefa Obera osiągnięcie naukowe stanowi znaczny wkład w rozwój nauki o zarządzaniu i jakości. Warunek 2 uznaję za spełniony.

Warunek 3 - wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Od momentu uzyskania przez Józefa Obera stopnia doktora nauk ekonomicznych do dnia złożenia wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego upłynęło prawie 17 lat. Oceniając aktywność naukową Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora od 2005 roku należy wskazać na opublikowanie łącznie 102 prac (uwzględniając również monografię stanowiącą główne osiągnięcie naukowe), w tym:

- 2 monografie,
- 24 artykuły,
- 76 rozdziałów w monografiach.

Słabością zaprezentowanego zestawienia jest fakt, iż rozdziały w monografiach stanowią aż 75 % wszystkich prac naukowych Habilitanta.

Pewne wątpliwości pojawiają się w kontekście rocznej liczby publikacji wydanych w roku 2017 (16 publikacji), w roku 2018 (30 opublikowanych prac), w roku 2019 (15 publikacji). W ciągu 3 lat opublikowanych zostało łącznie 61 prac naukowych (według Zał. 4). Wątpliwość moja dotyczy rzetelności wykonania i jakości opublikowanych w tym okresie prac.

Dr Ober posiada w swoim dorobku 6 prac w czasopismach posiadających Impact Factor, tj.:

- 3 artykuły opublikowane w Energies,
- 2 artykuły opublikowane w Sustainability,
- 1 artykuł opublikowany w Renewable and Sustainable Energy Reviews.

Szkoda, że 80% prac opublikowanych w wysoko punktowanych czasopismach dotyczy odpłatnych publikacji.

Sumaryczny IF prac Habilitanta (po doktoracie) wynosi 30,496. Jego Indeks Hirscha wynosi odpowiednio: 7 (Google Scholar), 4 (WoS), 4 (Scopus). Z kolei wskaźniki cytowań Habilitanta wynoszą: 147 (Google Scholar), 40 (WoS), 45 (Scopus). Biorąc pod uwagę rozległy okres publikowania (prawie 17 lat) takie wyniki można uznać za przeciętne.

Dyskusyjna wydaje się relatywnie niewielka liczba publikacji Habilitanta bez współautorów. Z wykazu opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych wynika, że tylko 25% artykułów (5 prac

publikowanych w latach 2013-2015 i 1 praca opublikowana w 2020 r.) zostało przygotowanych w całości przez dr Obera. Z kolei w przypadku 76 rozdziałów w monografiach, 43% prac (tj. 33 rozdziały) zostało opracowanych bez współautorów. Pośród 6 artykułów opublikowanych w czasopismach posiadających Impact Factor, tylko 1 artykuł opracowany był samodzielnie przez Habilitanta. W pozostałych przypadkach jego udział w opracowaniu artykułów kształtował się w przedziale 25%-70% (odpowiednio: 70%, 50%, 45%, 33%, 25%). Fakt, iż prace naukowe opracowane w 100% przez Habilitanta pozostają w mniejszości traktuję jako słabość ocenianego dorobku.

Dr Ober wykazuje swoje uczestnictwo w 4 projektach finansowanych w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych (KATAMARAN – NAWA, POIR – MNiSW, POIR, Bony na innowacje – PARP). Dodatkowo wymienia szereg zadań/projektów, w których wziął udział. Należy zauważyć, iż Habilitant w niewielkim zakresie uczestniczył w projektach stricte badawczych. Nie występował też w roli kierownika projektów badawczych, z wyjątkiem pracy naukowo-badawczej pt. „Badania rynku dotyczące innowacyjności nowego produktu opisanego w biznes planie, 2018", w której wystąpił w roli kierownika i wykonawcy.

Z punktu widzenia międzynarodowej aktywności Habilitanta, należy wskazać, iż dr Ober rozwijał współpracę z zagranicznymi uczelniami głównie w ostatnich 4 latach uczestnicząc w:
- międzynarodowym konsorcjum (2021) powołanym w celu aplikowania do programu HORIZON EUROPE,
- międzynarodowym projekcie (2019-2021) „Cognitive technologies – studia II st. w j. angielskim",
- dwutygodniowych stażach naukowych (2020) w Narodowym Pedagogicznym Uniwersytecie Dragomanowa w Kijowie, a także w Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Budownictwa i Architektury,
- tygodniowych pobytach (2019 i 2018) na Uniwersytecie Mateja Bela (Słowacja) w ramach Erasmus Plus.

Konkludując, biorąc pod uwagę okres, który upłynął od obrony doktoratu, aktywność Habilitanta realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, mimo że nie jest pozbawiona słabych stron, może zostać pozytywnie oceniona. Dr Józef Ober spełnia warunek 3, aktywność naukową Habilitanta w zakresie tego warunku oceniam jako przeciętną.

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę

Po uzyskaniu stopnia doktora Józef Ober aktywnie uczestniczył w 67 krajowych i międzynarodowych

konferencjach naukowych, z czego 34 to cykliczne konferencje Politechniki Śląskiej (głównie Katedry Stosowanych Nauk Społecznych), a 25 to międzynarodowe konferencje Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie. To oznacza, że 88% aktywności konferencyjnej Habilitanta skupiła się na dwóch uczelniach – macierzystej i ukraińskiej.

Habilitant jest aktywny w obszarze dydaktyki, prowadząc zajęcia na dwóch poziomach studiów, wszystkich formach kształcenia oraz na różnych wydziałach i kierunkach studiów w Politechnice Śląskiej. Po uzyskaniu stopnia doktora był promotorem ponad stu prac magisterskich na kierunku Zarządzanie.

Działalność organizacyjna dr Obera obejmuje działania na rzecz Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej oraz środowiska naukowego, w tym:
- członkostwo w różnych komisjach (ds. ewaluacji dyscypliny i publikacji naukowych na kadencję 2020 – 2024 r., ds. kierunków kształcenia na kadencję 2020 – 2024 r., ds. Parametryzacji Dyscypliny i Publikacji Naukowych 2019-2020 r., ds. promocji Wydziału Organizacji i Zarządzania od 2017 r.),
- koordynacja spraw informatycznych w Katedrze Stosowanych Nauk Społecznych od 2015 r.
- administrowanie strony internetowej Katedry Stosowanych Nauk Społecznych.
- współkoordynowanie obciążeń dydaktycznych w Katedrze Stosowanych Nauk Społecznych od 2018 r.
Habilitant jestem jednocześnie aktywnym członkiem czterech organizacji naukowych.

Podsumowując, osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę Habilitanta oceniam pozytywnie.

V. Konkluzja końcowa

Podsumowując ocenę dorobku dr Józefa Obera stwierdzam, że osiągnięcia Habilitanta są wystarczające z punktu widzenia aktualnie obowiązujących wymogów postępowania habilitacyjnego i stanowią wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Biorąc pod uwagę trzy omówione warunki, zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 478, 619) popieram wniosek dr Józefa Obera o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.